

Izhaja vsak petek dopoldne. Izdaja konsorcij Malega lista. Naslov: Mali list, Trieste, Cassella centro 87. — Urad: via Valdirivo 18-III.

Odgovorni urednik: dr. L. BERCE.

POSAMEZNA ŠTEV. 30 STOTINK.

NAROČNINA za celo leto 10 L., pol leta 5 L., četrt leta 3 L. - IZVEN ITALIJE celo leto 34 L., pol leta 12 L., četrt leta 5 L.

MALI

TEDNIK ZAMOVICE IN POUK

CENA OGLASOV IN OBJAV

1. vrstica v 1 stolpcu 4 L.
2. vrstica 20%, popusta, pri 10 kratni
3. vrstica 25% kratni objavi (pol leta)
4. vrstica 30% kratni objavi (celo leto) 50%
popusta.
MALI OGLASI: 80 stotink vsaka beseda v navadnem tisku; mastno 40 stotink beseda; z VELIKIMI ČRKAMI 50 st. beseda. Pri stalnem oglaševanju primeren popust.

Mali koledar.

Petek, 10. avgusta: Lovrenc, mučenik; — Sobota, 11.: Suzana; — Nedelja, 12.: Klara; — Ponedeljek, 13.: Hipolit in Kasijan; — Torek, 14.: Evzebij; — Sreda, 15.: Vnebovzetje Mar. Dev. (Veliki šmarren); — Četrtek, 16.: Joahim, Rok; — Petek, 17.: Hijacint, Julijana; — Soboto, 18.: Helena, ces.

MALE NOVICE.

Žrtve poklica.

Pri pomorskih vajah, ki so se vršile v ponedeljek, dne 6. t. m. v vodah blizu Rovinja, je zadel torpedolovec «Missori» podmornico F 14 tako nesrečno, da se je potopila. Podmornica je ležala na dnu morja, ki je na tistem kraju na srečo samo okrog 30 metrov globoko. Podvzeti so bili z veliko naglico vsi potrebni koraki za rešitev podmornice in posadke, ki je po radiju sporočila, da živi.

V torek zvečer se je posrečilo dvigniti podmornico na površje. Ko so jo odprli, se je takoj začutil oster duh po strupenih plinih, s katerimi je bila napolnjena utopljena podmornica. Vseh 27 mož posadke je našlo žalostno smrt radi zastrupljenja.

Vest se je naglo razširila po Trstu, v Istri in po vsej Italiji. Med junaškimi mornarji, ki so našli smrt, je tudi nekaj domačinov. Tržačani so takoj razobesili žalne zastave. Vsa dežela sočustvuje s težko prizadetimi družinami.

Škoda radi suše

znaša na Goriškem, po Piccolu, okrog 80 milijonov lir. Številke so prej premajhne kot prevelike.

Dva požara ob istem času.

V nedeljo okoli polnoči je prišel goreti Turkov skedenj v Komnu. Nevarnost je bila velika, ker se poleg skednja nahaja zaloga nafte, ki jo rabi Turk za svojo elektrazno. Do treh zjutraj se je ljudem posrečilo pogasiti ogenj; medtem so prišli na pomoč ognjegasci iz Trsta. Skednj je ves zgorel. — Ob istem času je nastal ogenj v otroškem vrteu v Štorjah. Ljudje so se trudili, da bi pogasili ogenj, a vrtec je kljub do tal pogorel.

Politično zrel narod.

Slavna francoska politična revija «Ere Nouvelle» (Nova doba) piše, da je dr. Korošec izvrsten politik. O Slovencih pravi, da so politično zrel narod, ki je razumel, da mora delati za spravo med Srbi in Hrvati. Prav radi tega je ta majhen narod tako upoštevan.

Napadena na poti z Opčine v Trst.

40 letna Marija Požar, doma iz openske okolice je bila napadena v ponedeljek popoldne na poti iz Opčine v Trst. Na nekem ovinku sta skočila iz grmovja dva neznanca in preden se je zavedla, jo je eden izmed njih udaril po glavi, da je padla na tla v nezavest.

Ko je prišla k sebi, je videla, da ji manjka 245 lir denarja, ki ga je nosila s seboj. Javila je slučaj openskim karabinerjem, ki se jim pa dosedaj ni posrečilo najti zlikovcev. Openski zdravnik ji je obvezal rano, ki jo bo nosila 14 dni.

Sedem oseb rešil in pri tem utonil.

Blizu Koprivnice v Jugoslaviji se je kopal v Dravi več oseb. Kakih šest ali sedem od njih je zašlo v globoko vodo in ker niso znali plavati, so se začeli potapljati. Trgovec Josip Šumandl, ki se je tudi kopal, jim je hitro priskočil na pomoč. Bil je dober plavač in je kmalu rešil vseh sedem. Naenkrat pa so prisotni zapazili, da je izginil on sam. Po dolgem iskanju se je posrečilo, da so ga našli in izvlekli iz vode, toda bil je že mrtev.

Strašne nevihte, nalivi in toča po celi Evropi.

Po neznosni vročini, ki je vladala zadnji čas, so se začela naenkrat pojavljati huda neurja.

V Nemčiji.

V noči od zadnje sobote na nedeljo je divjal v okolici mesta Bambergstrašen orkan. Nebo je bilo prepričeno z grozečimi temnimi oblaki, iz katerih se je osula gosta toča, debela kot orehi. Pod njenimi udarci so se drobiti korec in razsipati dimniki. Daleč naokrog so bili popolnoma uničeni vsi pridelki. Komaj je ponehala toča, je začel divjati strašen vihar, ki je ruval iz zemlje drevje in ga raznašal na stolne metrov daleč, kot da bi bile lahke vejice. Okrog sedemdeset hiš je vihar popolnoma odkril. Več sto ljudi je ranjenih in mnogo jih je brez strehe. Največ je trpela mestna okolica. Preplašene živali so raztrgale verige in bežale iz hlevov.

V neko kmetsko hišo je udarila strela in ubila celo družino. V drugi je hudo ranila 60 letnega starca in 14 letno deklico. Vsa bližnja mesta so priskočila težko prizadeti krajin na pomoč.

Neurje v Benetkah.

V ponedeljek zjutraj je začela padati že navsezgodaj silna ploha, ki je trajala sko-

ro pol ure. Nato se je nebo vjasnilo, toda okrog osme ure so se prignali novi črni oblaki. Začel je pihati močan veter, spremljan od bliskov in gromov. S silnim treskom je udarila strela v neko cerkev, toda na srečo ni ubila nikogar.

V raznih drugih krajih.

V Karniji je v ponedeljek med hudo nevihto udarila strela v neko drevo, pod katero se je zateka pred dežjem neka 36 letna žena. Uboga žena je bila od strele popolnoma sežgana in je ostala na mestu mrtva. V nekem drugem kraju Karnije je udarila strela v hišo, postrgala z zidov in stropa omet in onesvestila moža in ženo, ki pa na srečo nista bila hudo ranjena.

V okolici Verone je strela udarila v senik in ga zažgala. Zgorelo je za 25 tisoč lir sena. Ob reki Mincio je strela ubila 21 letnega mladeniča, v trenutku ko je hotel zapreti okno.

Iz Varšave poročajo, da je v karpatski Rusiji divjal strašen ciklon, ki je podiral hiše in ril drevesa s koreninami ured iz zemlje. Uničeni so vsi poljski pridelki. Med neurjem sta umrli dve osebi, mnogo je bilo ranjenih.

Velike nevihte so divjale tupi po raznih drugih krajih Evrope.

Poročilo o poletu na severni tečaj.

Nobile in njegovi tovariši so doma, vsak v krogu svoje družine. Prva želja vsakega izmed njih je bila, da gre k svojim domačim, da zopet vidi svojo mater, sestre in brate, da stisne roko svoji ženi in da pritisne na prsa svoje otroke.

Edini Mariano je moral zaenkrat ostati še v bolnišnici tam daleč na severu. Zdravniki so izjavili, da bi bila prišla zanj rešitev že prepozno, če bi bil ostal na ledu še 12 ur.

Kmalu po svojem prihodu so bili Nobile in tovariši drug za drugim klicani v Rim, kjer so morali dati vsak zase natančno in podrobno poročilo o vseh dogodljajih, ki so se odigrali na severnem ledu. Pismeno poročilo je poslal v Rim tudi čehoslovaški znanstvenik, profesor Behounek.

General Nobile je izjavil, da je polet na severni tečaj kljub nesrečnemu koncu prinesel mnogo znanstvenih uspehov. Ohranjeni so v celoti zapiski Italijana Pontremolija, Šveda Malmgreena in Čeha Behouneka, kakor tudi več fotografskih slik in del filma. Drugi del filma so morali porabiti za kurjavo, ker jim je že zmanjkalo lesa od razbite ladjice.

Iz Mehike.

Vlada najhujšega preganjalca katoliške cerkve, Callesa, je skušala na vse načine dokazati, da so bili katoliki sodeležni pri umoru novoizvoljenega predsednika, generala Obregona. Seveda se ji to ni posrečilo. Nedolžnost mehikanskih katolikov je dokazana popolnoma jasno.

Okraden Amerikaneec.

V Benetkah so ukradli ta teden neznanca bogatemu Amerikaneu iz žepa 5000 lir. Imel je srečo, da niso vedeli za žep v spodnjih hlačah, v katerem je nosil bogati stric lepo svotico 100 tisoč lir.

Strašna železniška nesreča v Ameriki.

V Združenih državah v pokrajini Illinois sta trčila dva vlaka s tako silo, da sta oba skočila s tira in je bilo več vagonov popolnoma razbitih. Iz razvalin so privlekli dosedaj 7 mrtvih. Ranjenih je čez 200 oseb, od teh 56 težko. Ponesrečencem je šel takoj na pomoč posebni vlak.

Umor v Zagrebu.

Minulo nedeljo je prišel v Zagreb urednik lista «Jedinstvo» iz Beograda, Vlada Ristović. Pri kosilu v restavraciji Kelo so ga nekateri prisotni spoznali in se začeli z njim prepirati radi protihrvatskega pisanja njegovega lista. Od prepira je prišlo na palice in le s težavo se je Ristoviću posrečilo, da je ubežal. Toda nič mu ni pomagalo, kajti malo pozna je oddal proti njemu na ulici neki železničar Sunić sedem strel, ki so povzročili takojšnjo smrt. Ranjeni sta bili od strelav tudi dve drugi osebi.

Skladišče streliva je zletelo v zrak v Romuniji blizu Bukarešte. Več kot pol ure so bobnele eksplozije granat in drugega streliva. Ogromna vročina je dolgo onemogočala gašenje. Kaj se je zgodilo s stražami, se ne ve.

Smrtna nesreča v nabrežinskem kamnolomu.

V torek zjutraj je stroj za dviganje kamena zmečkal delavca Ivana Blažico, iz Gabrovice. Ponesrečenec je bil takoj prepeljan v tržaško bolnišnico, kjer pa je kmalu izdihnil.

Štefan Radič težko bolan.

Zdravstveno stanje Štefana Radiča je zelo slabo. Ob njegovi postelji se posvetujejo zdravniki iz Zagreba, Beograda, Dunaja in Monakovega. Za njegovo zdravje se je brala v Zagrebu posebna maša, ki ji je prisostvovala velika množica ljudi.

Železniška nesreča.

Dne 27. julija se je zgodila v Novem Vrbasu velika železniška nesreča. Osebni vlak, ki prihaja iz Budimpešte, je zavozil na tir, kjer je stal tovorni vlak. Vlakovodja osebnega vlaka je zapazil pretečo nesrečo toda bilo je že prepozno. Vlakovodja in en kurjač tovornega vlaka sta ostala na mestu mrtva, drugi kurjač pa je bil težko ranjen in je kmalu potem umrl v bolnici.

Mesečnik usmrčen od električnega toka.

V nedeljo je postal žrtev mesečnosti inženir Branko Pilar in Sušaka. V spanju je hodil po kornizu tretjega nadstropja in se pri tem prijel za električno žico. Takoj je padel na tla, usmrčen od močnega električnega toka.

Ponesrečeni polet čez ocean.

Poljska letalca Kubala in Idzikowsky, ki sta pretečeni teden odletela iz Pariza proti Ameriki, sta padla z letalom v morje. Na srečo je bil v bližini nek parnik, ki jih je rešil in prepeljal na Portugalsko.

Letalca izjavljata, da bosta naredila še en poizkus za polet preko Atlantskega morja.

Iskanje ponesrečencev, ki so ostali na zrakoplovu Italija.

Ladja Braganza, ruski lomilec ledu Krassin in dva italijanska zrakoplova iščejo dalje ponesrečence, ki so ostali na zrakoplovu «Italia». Nadaljuje se tudi iskanje Amundsena.

Ferrarin in Del Prete.

Italijanska letalca Ferrarin in Del Prete, ki sta preletela brez vmesne postaje dolgo pot iz Evrope v južno Ameriko in tako dosegla nove letalske rekorde, sta pustila svoje pokvarjeno letalo in z drugim odletela v glavno mesto Brazilije.

Ljudstvo v Rio de Janeiro jim je pripravilo slovesen sprejem in jih je imenovalo za svoje častne občane.

Bog jih začinja opominjati.

V Mehiki se vedno množijo potresne nesreče. Od sobote na nedeljo je bilo 50 močnih potresnih sunkov. Več vasi je razdejanih in mnogo ljudi ranjenih.

Solnčarica v Ameriki.

V Združenih državah severne Amerike je umrlo v enem samem dnevu, to je minulo nedeljo, radi vročine 43 ljudi.

Bogastvo Italije in njenih prebivalcev.

Vse narodno bogastvo Italije znaša po cenitvah prof. Mortare 400 milijard lir, dohodki 85 milijard in davki 20 milijard lir. Povprečno bogastvo, ki odpade na enega državljan v Italiji, znaša polovico toliko kot v Nemčiji, eno tretjino od francoskega in angleškega in eno petino od poprečnega bogastva, ki odpade na vsakega državljan Zedinjenih držav sev. Amerike.

Podatki o davčnem bremenu poročajo, da so davki večji samo v Angliji. Senator Paolucci di Calboli ugovarja profesorju Mortari in pravi, da ima Italija mnogo občutnejše davčno breme nego Anglija.

Ne v Ameriko!

Iz Tomaja na Krasu smo prejeli tole pismo:

Dragi Mali list! Prosimo te, da se informiraš natančno o naslednjem: Pri nas hodijo okoli agenti dveh paroplovnih družb (imena na razpolago) in silijo ljudi v Južno Ameriko. Razloge navajajo slodeče: Argentinska in naša država sta napravili pogodbo, na podlagi katere mora preskrbeti naša država argentinski 6000 delavcev za delo na argentinskih železnicah; delavci morajo biti iz Julijske Krajine. Kdor nima dela, ima sedaj lepo priliko. Potni list preskrbimo mi in vi nimate nič težkoče radi tega. Zasluži se od 45 do 56 lir dnevno za sedemurno delo. — Tako in podobno govore. Dragi Mali list, povej nam, koliko je na tem resnice. Iz naše občine se namerava izseliti nad 50 fantov.

Mali list odgovarja: Ne v Ameriko! Vest o pogodbi med našo in argentinsko državo kakor vse take, ki se jih poslužujejo spretni agenti, je izmišljena. Vprašanje agentov proučuje vlada in prav pred dnevi je bil naznanjen ukrep, ki omejuje delovanje teh ljudi in določa, da sme imeti vsaka paroplovna družba le določeno število agentov. Čisto pravilno. Na drugi strani je vlada tudi odpravila vse olajšave glede izdajanja potnih listov prav zato, da omeji izseljevanje. Torej? Ostanimo doma!

Dr. Korošec na vladi.

Odkar je slovenski narod na svetu, se še ni zgodilo, kar se je te dni dogodilo v Belem gradu, glavnem mestu jugoslovanske države: dr. Anton Korošec, predsednik Slovenske ljudske stranke, je postal predsednik ministrov.

Da je jugoslovanski kralj baš dr. Korošca imenoval za prvega ministra, je kaj posebnega, ako pomislimo, da je Anton Korošec priprost katoliški duhovnik, a je v jugoslovanski državi večina državljanih nekatališke vere. Dalje pomislimo, da je Anton Korošec voditelj ene izmed najmanjših strank v parlamentu. Največjo veljavo pa spoznamo, ako pomislimo, da so liberalci skozi 10 let neprestano grdili Slovensko ljudsko stranko kot protidržavno stranko, ki plina na srečo dobrobiti jugoslovanske države, ampak samo interese svoje klerikalne stranke. To obrekovanje so dan na dan delali slovenski liberalci na Kranjskem. Vse, kar je na Kranjskem tako imenovanega naprednega, liberalnega, vse je imelo tam velik cilj, da bi slovenske katoličane pokazali v Belem gradu pri najvišjih krogih kot nezanesljive elemente.

Kako pa je prišlo do spremembe?

Laž in obrekovanje ima kratke noge. Desetletno delovanje Slovenske ljudske stranke v državi in delovanje njenih voditeljev je pokazalo pred vso javnostjo, da je ta stranka, kar se poštenja tiče, prva stranka v državi, prva po delu, prva po obsežnosti programa. Njeni voditelji, ki so bili že v vladi, so šli iz vlade vedno čisti, nikogar se ni oprijel denar. Najvišji faktorji v državi so spoznali, da je Slovenska ljudska stranka vsega spoštovanja vredna.

Obnem pa je vsa poštena jugoslovanska javnost bila priča skozi deset let, kako je baš tista stranka, ki je neprestano blatila katoliško stranko, sama bila kar največja škodljivka cele države.

Saj je znano, kako so kranjski liberalci za ljudstvo «skrbeli». Znano je, da so iz Jadranske in ogromne Slavenske banke odnesli milijone in milijone, tihotapili v avtomobilih nekolekovanе bankovce in tako državo ropali. Pri obeh bankah je bilo slovensko ljudstvo oškodovano za okoli 500 milijonov.

Taka dejanja so najvišjim činiteljem odprla oči in so spoznali, kje je poštenje, kje ga ni. Tako je prišlo, da je dobil slovenski duhovnik dr. Korošec prvo mesto v državi.

Za poštenje in red.

V parlamentu, ki mu Jugoslavlani pravijo «skupščina», je dr. Korošec povedal, da bo njegova vlada skrbela predvsem za red, poštenje in naglo poslovanje v državni upravi. Podkupovanje državnih uradnikov mora izginiti; državni uradnik je dolžan postreči pravtako

kmeta kakor gospoda in če mu kdo hoče dati kaj pod roko, ne sme sprejeti. Da pojde delo bolj od rok, dobijo deželni odbori več oblasti. Tako ne bo potreba, da potuje vsaka prošnja v Belgrad, ampak bo rešena že v Ljubljani, v Mariboru ali v Zagrebu. Država bo napram vsem narodom pravična; Slovenec, Srb, Hrvat, vsak dobi svoje pravo.

Razgrajači v Zagrebu.

S poštenim delom hoče Slovenec Korošec pomiriti razburjene brate na tej in oni strani Save. A hudič se boji sonca. V palači nekdanjega deželnega zbora (sabora) v Zagrebu se je zbralo 75 poslancev, pristašev Radiča, Pribičević in Žerjava in se zareklo, da ne pojdejo več v Belgrad, dokler dr. Korošec ne odstopi. Mi ne priznavamo sklepov belgrajskega parlamenta in nove vlade in če bo treba, bomo kmete naščevali, da ne bodo plačevali davkov. Na duhovnika Korošeca niso posabili in eden izmed Radičevih poslancev je zaklical proti Belgradu: Far je, s papežem in z drugimi državami je v zvezi, državo vam bo prodal! Pa se blato ni prejelo več belgrajskega obzidja.

Še «Piccolo» je po naše zapisal o teh gospodih: Dosti kočodakanja, malo jajc. Niti osem dni niso bili skupaj v Zagrebu slovenski liberalci, radičevci, in Pribičevi orjunaši, pa že so se skregali za komando. Radič je bolan, a Hrvati ne marajo Srba Pribičevića za komandanta; niso še pozabili, da so njegovi policaji pred leti vlekli Radiča iz luknje, kamor se jim je skrnil. Naš stari znane Trumbič bi rad stopil na Radičevo mesto. Radič niti ne ve, kako se že sedaj trgajo za njegovo kožo.

Kakor veter piha.

Najbolj mučen je položaj Pribičevića in slovenskih liberalcev. Trobiti na dve trobenti hkrati ni lahko. Ena mora peti obrnjena proti Zagrebu: Živela hrvaška republika! Druga proti Belgradu: Živela velika Srbija! Enkrat so trobili: živel srbski centralizem, udri Radiča in njegovo republiko! Danes: živel hrvaški sabor, živela hrvaška republika! V Belgradu so sprevideli, da to ne more biti pošteno delo in Pribičeviću ter slovenskim liberalcem očitajo, da so izdajavci. V Zagrebu se Pribičevića bojijo, a Belgrad ga ima za izdajavca. Slovenski liberalci sami ne vedo, kako bi se skobacali vsaj malo bolj na vrh. O njih več nikdo ne govori. Rečeno je bilo, da se bodo ločili od Pribičevića in Radiča da ne zgubijo patenta na patriotstvo.

Delo kmečkih strank.

A danes veže vse te ljudi. Žerjavovo in Pribičevičevo frakarsko gospodo s seljakom Radičem in z zagrebškimi židi, edino sovraštvo in strah pred Koroščevo vlado, ki se bori za red in poštenje. Kjer je poštenje in red, tam ni «kšefta» s kmetom. V tem grmu je zajec. V sedanji

vladi sta zastopani dve res kmečki stranki, Slovenska in hrvaška ljudska stranka, ki hočeta kulturno in gospodarsko povzdigniti kmeta in ga rešiti iz kapitalističnih in židovskih krempljev. Močna država je tista, ki sloni na močnih kmetijah. Edino ti dve stranki imate danes v Jugoslaviji jasen in izdelan gospodarski in socialni program, ki sloni na krščanstvu; edino ti dve stranki ženejo naprej ideje, katerim se morajo voditelji in poslanci ukloniti. Ti ne smejo iskati lastne osebne koristi, ampak morajo delati za stranko in skupnost. Take stranke bodo živele. Kdor obrača zastavo po vetru v skrbi za svoj lasten trebuh, kakor delajo slovenski liberalci in Pribičević, ta ne pride daleč. Če pomislimo še, da ima za Radičevo stranko Hrvatske ljudska stranka največ pristašev med kmeti, lahko rečemo, da bosta ti dve stranki s pomočjo velikih srbskih strank napravili red v državi in pomirili Hrvate.

Nettunske konvencije.

Kaj pomeni ta beseda? Nettuno je mesto v Italiji, kjer sta se pred leti italijanska in jugoslovanska vlada domenili ali dogovorili o nekaterih skupnih zadevah. Po naše bi se «Nettunske konvencije» reklo «Dogovori v Nettunu» ali «Nettunski sklepi».

Kako je prišlo do nettunskih sklepov?

Potem, ko sta se pokojni Pašič in načelnik italijanske vlade dogovorila v Rapallu, kjer sta se obe vladi pobotali glede mej, je ostalo še precej drugih prašanj odprtih. Pa je Pašič rekel: «Veš kaj, italijanska vlada, o mnogih drugih rečeh se bova dogovorila v Nettunu». No, dobro, je odgovoril italijanski minister. In tako so se 20. julija 1925. sešli zastopniki obeh vlad v Nettunu, majhnem mestu pri Rimu, kjer so se naredili razni sklepi.

Kaj so se dogovorili?

Prvič: kako, v kakšnem denarju se bodo izplačevali dolgovi teh in onih državljanov med sabo. Pa so sklenili: za eno avstrijsko krono se bo dalo 25 jugoslovanskih par ali stotink. Drugič: kako se poravnava škoda obeh narodnosti na Reki ob raznih izgredih. Kako se poravnava škoda, ki je bila povročena jugoslovanskim državljanom, živečim v Trstu. Tretjič: medsebojno varstvo gozdov ob meji. Četrtrič: socialno zavarovanje delavcev tu in tam. Petič: ureditev raznih prašanj na Reki kot na primer razdelitev arhivov, ker se je mestno reško okrožje razdelilo med obe državi; rešitev državljanstva reških stanovalcev. Šestič: rešitev nekaterih manjšinskih prašanj Reke, kakor: jugoslovanski optanti na Reki naj uživajo iste pravice kakor italijanski v Dalmaciji; ti smejo zasebno in uradno rabiti slovanski jezik, kakor Italijani v

Dalmaciji; rešeno je prašanje slovanskih odvenikov na Reki, kakor italijanskih v Dalmaciji, pravica slovanskih šol na Reki kakor italijanskih v Dalmaciji; ureditev nepremičnin obeh narodnosti na meji; nreditve turistickega prometa na meji; postopanje s posestniki, ki imajo posestva to in onstran meje; zagotovitev pravoslavne verske občine v Trstu in v vasi Peroj v Istri.

Nadalje: urejeno je, kako se bodo menjale še vedno nezamenjane krone v Dalmaciji in v Zadru.

To so glavne točke nettunskega dogovora.

Kaj potem?

Zastopniki obeh vlad so te dogovore podpisali in vladi sta se obvezali, da bosta čimprej predložili dogovore parlamentoma v odobritev. To je Italija storila in od tedaj tirja od Jugoslavije, da možko besedo tudi drži. Jugoslovanska vlada pa še do danes tega ni storila. Vzroki so bili različni, prvi pa notranje homatije, ker je opozicija v parlamentu vedno nasprotovala nettunskim dogovorom, češ, od dogovorov ima le Italija korist, Jugoslavija pa ne. To zlasti trdi liberalna Pribičevićeva skupina. To vpitje Pribičevo je pa nečedno, ker nettunski dogovori so se sklenili, ko je bil Pribičević v vladi in je on takrat dogovore odobril.

Kdo tirja odobritev nettunskih dogovorov?

Prvič, kakor smo že rekli, naša italijanska vlada. Drugič: čast vsake vlade, da dano besedo drži. Tretjič: prebivalci na meji, ki v marsičem trpijo, na primer Dalmatinci, ki imajo še vedno nezamenjane avstrijske krone. Četrtrič: evropske vlade. V prvi vrsti gre za Anglesko, kjer je jugoslovanska vlada prosila za posojilo. Gre za posojilo več tisoč milijonov lir, ki bi jih Jugoslavija rabila za javna dela, itd. Angleži pa ne dajo denarja, ako ne vidijo, da je na Balkanu mir.

Tako je umljivo, zakaj je jugoslovanska vlada nettunske dogovore predložila parlamentu in odobritev.

Upamo, da smo bravecem s tem pojasnilnim člankom glede nettunskih konvencij ustregli.

Napoleon im žensko.

Za časa francoske revolucije je bila navada, da so imeli vojaki, posebno pa častniki s seboj žene. Ko je Napoleon prevzel vrhovno poveljstvo francoske armade v Italiji, so se razmere takoj opremenile. Izdal je namreč sledeče povelje: Ženske, ki jim vrhovno poveljstvo ne izda posebnega dovoljenja za bivanje pri armadi, morajo v 24 urah zapustiti vojaške. Tiste, ki bi zapovedi ne poslušale, bodo namazane s črno barvo in dve uri izpostavljene.

Posledice so se poznale takoj: v strahu pred kaznijo so vse ženske zbežale.

PODLISTEK.

Planinska gora

Romarska cerkev na Planinski gori bo obhajala čez pet let svojo tristoletnico. Sezidana je bila leta 1633.

Zidala jo je cerkniški župnik Cimerman v čast Mariji, *pribežališču grešnikov*. Stala je pa že poprej na tem mestu kapelica Matere božje. Pobožna pravljica ve povedati, da sta v davni preteklosti dva grofiča zasledovala gozdno zver in zašla tako globoko v tenmi les, da nista več vedela poti nazaj. V velikem strahu begata več dni po goščavi in storita obljubo postaviti Mariji v čast lepo kapelico, ako srečno prideta domov v svoj grad. Kar se oglasi ptica na visoki smreki in tako milo in sladko zapoje, da grofiča vsa omamljena poslušata ptičji glas. Rada bi ptico pevko od blizu videla, zato se oprezno bližata drevesu, — toda ta hip ptica zgine in se daleč proč na drugem kraju znova oglasi. Mladičeva hitita za njo, — ko pa sta že prav blizu nje, zopet pevajoč zleti dalje. Ptica ju s svojim sladkim petjem srečno privabi iz temnega gozda na kraj, kjer stoji cerkev Matere božje, odkoder

sta v daljavi ugledala svoj grad. Zvesta dani obljubi, sezidata lepo Marijino kapelico.

Odkar je cerkev na italijanski zemlji, je oskrbovana od sosednje studentske župnije.

V tem času se je naredil nov zvonik. Ogradje je bilo narejeno že pred vojno in je čakalo rešitve v Logatcu. Prišla je vojna vihra in je delo zavleklo. Stroški so znašali 150 tisoč kron. Tudi del strehe je bil slab, zatekalo je že v cerkev, zato jo je bilo treba prekriti, kar je zopet stalo 10 tisoč lir. Za vsa ta dela je bilo treba vzeti posojilo, ki še ni pokrito.

Tako je sedaj cerkev obvarovana pred vremenskimi neugodami vsaj za nekaj let, dokler ne pride na vrsto še poprava ostale strehe. Letos smo cerkev še nanovo poslikali. Ne s slikami, za to smo preverni, ampak z raznimi okraski, kolikor se je pač moglo. Da je bilo to mogoče, se imamo zahvaliti raznim dobrotnikom. Daroval je knez Hugo Windischgraetz dva tisoč lir, lesna družba Sclabsa v Trstu dva tisoč lir, njen ravnatelj Alfred Koerbel, gozdni nadsvetnik, pa petsto lir. Za te velikodušne darove se cerkveno predstojništvo najudaneje zahvaljuje. Ime-

novana lesna družba je že leta 1926. darovala za takratno popravo 1735.65 lir, s tem da je darovala les za delo.

Zvonove je imela romarska cerkev tri. Dva je vzela avstrijska vlada, eden pa vabi gornje Planince v zvoniku sv. Roka k molitvi. Vlada je pripravljena preskrbiti nam sedaj dva nova zvonova, proti odškodnini 955 lir, kar je malo v primeri s stroški, ki bi jih imeli, če bi jih naročili sami. Iščemo dobrotnikov, ki bi nam z blagohotnimi prispevki omogočili nabavo zvonov. Če jih bo morala cerkev sama plačati, še dolgo ne bodo vabili romarjev na Planinsko goro.

Cerkev je imela tudi svoje orglje, od katerih sameva sedaj le še omara. Pri shodih rabimo mal harmonij, ki ga vselej prinesemo na Goro.

Pri cerkvi je tudi cerkvena hiša, ki naj bi služila v romarske namene in vodnjak, da si pogasimo žejo, ko pridemo žejni in trudni na Goro. Žejo nam gasijo tudi krčmarji, ki pridejo ob shodih in Vipavci, ki nam pripeljejo vsakovrstnega sladkega sadja. Eni in drugi pa naj med službo božjo ne prodajajo, da ne bodo ljudi zadrževali zunaj cerkve in si s tem nakopavali tujih grehov.

Shodi so sedaj štirje na leto: Velikonočni in binkoštni pondeljek, veliki šmaren in nedelja po malem šmarnu ali praznik Marijinega imena. Ta dan je poglaviti romarski shod. Prejšnje čase je bil ta shod na Planinski gori daleč naokoli znan in obilno obiskan, tako da so imeli spovedniki, pa tudi drugi obilno žetev. Marija, «Pribežališče grešnikov» jih je mnogo vzela pod svoj materinski plašč. Tudi sedaj vidimo ob takih prilikah romarje od vseh strani. Navadno je dovoljen prost prehod čez mejo. Lepo je poslušati romarje, kako prepevajo marijine in druge pesmi celo noč. Vrsti se skupina za skupino, kosajo se, kdo bo lepše zapel. To so naši slovenski Marijini tabori.

Kako je poslikana romarska cerkev, pridi pogledat, dragi Marijin častilec, na Veliki šmaren, ko se bo obhajal običajni romarski shod. Božja služba bo letos ta praznik izjemoma dvojna: ob 7. in ob 10. uri. Prilika bo tudi za spovedovanje, pa le jutraj. Romarji bodo imeli na razpolago tri vrste razglednic, da bodo lahko poslali domačim pozdrave od Matere Božje s Planinske gore.

Kaj nam z dežele pišejo

OSTROVICA.

Dne 14. julija smo imeli Ostrovčani veliko slavnost. Popoldne ob 4. uri je č. g. župnik iz Brezovice blagoslovil v artviški cerkvi kip Lurške matere Božje. Nato so ga nesli v procesiji, med petjem na Ostrovico, v kapelico k vodnjaku, ki so jo Ostrovčani naredili. Med procesijo si videl kozlevska dekleta z očali, se ne ve, če radi prahu ali radi solca. O jej, vse je po modi.

STUDENO.

Dne 29. avgusta smo obhajali god sv. Jakoba Apostola in zaščitnika naše župnije, ki pa je šel mimo nas za enkrat brez posebnega hrupa. Harmoniki niso dali duška, da bi klicala poskočno mladino v plesni vrtnec in tudi ves čas košnje je potekel v tem oziru mirno. Mogoče radi finančne krize, ali pa je začela mladina resno misliti. V cerkvi smo imeli odličnega govornika, v osebi č. g. hrenovškega kapelana, katerega besede so napravile na poslušalce kar najlepši vtis. Suša je uničila tudi pri nas malo da ne vse poljske pridelke. Le pšenica se je po nekaterih njivah dobro obnesla, kar je pa vse malo, ker se pšenice pri nas malo seje. Želeti bi bilo, da bi se tudi naši možje zgenili ter izposlovali na primer-nemu mestu, tozadevne pomoči, ali vsaj znižanje toli občutnega davčnega bremena.

V vas se je pripeljal nek lačen letovišar, kateri ima posebno do koristnih ptičkov dober apetit. Nastavlja jim ob vodah limanice, slika za gnezdi in pobaše vse v svojo torbo. Za enkrat naj mu služi to v svarilo in naj neha.

Sv. KRIŽ pri Trstu.

Velike priprave za proslavo Lurške M. B. so v polnem teku. — Dekleta že par tednov sem pripravljajo okraske za slavo-loke in ulice, po katerih pojde procesija. Slavolokov bo 5-6. Nad temi bodo hodniki, kjer bodo stale male deklice, prepevale Marijine pesmi in trosile cvetlice nad procesijo. Kip Marijin bodo nosila dekleta večinoma v belih oblekah, umerjenih po okoličanski noši. Pri procesiji bosta svirali 2 godbi, nastopa domači cerkveni zbor. Seveda bodo zelo dobrodošli cerkveni zbori iz bližnjih duhovnij.

Na svidenje torej v nedeljo 12 avgusta!

STRMICA pri Postojni.

V Strmici imamo lepo podružnico, posvečeno devici Mariji Snežnici. Stara je že čez 300 let. Altar je bil posvečen leta 1611. od tržaškega škofa Filipa. V teku časa je bilo treba izvršiti več poprav. Sedaj je potreben poprave predvsem zvonik. Imamo že načrt za nov zvonik, potrjen od višje cerkvene oblasti, toda zaenkrat se ni bilo mogoče pričeti z delom, odneslo se je na boljše čase. Za sedaj smo popravili starega, tako da služi svemu namenu.

Ker je cerkev oddaljena od vasi blizu četiri ure, je bilo težavno oskrbeti zvonjenje, posebno v zimskem času. Kaj storiti? V vasi imamo novo kapelico sv. Antona Pad., za katero se je posebno trudil Anton Vidrih, ki jo je postavil na čast svojemu patronu leta 1911. Pri tej vaški kapelici smo napravili še stolpič in vanj postavili zvon, da rešimo cerkvnika dolge poti k podružnici. Da smo mogli to storiti, se imamo zahvaliti g. Adolfu Jurca, veleposesniku v Postojni, ki je daroval lepo svoto 700 lir v ta namen, da bomo mogli kupiti še nov kip sv. Antona. Bog mu povrni tisočkrat! Veliko se moli pri kapeli, deležni bodo tudi dobrotniki.

BUKOVJE pri Postojni.

Kakor marsikje, smo tudi pri nas do konca prizadeji od suše. Vse je ovenelo. Drugega se ne sliši, kakor samo tarnanje, kako bomo živeli. Mladina kljub vsemu temu poje in pleše, zato se ni čuditi, če nas Bog tako tepe.

Pred nekoliko dnevi smo kar obstali, ko smo zagledali neko damo na kratko ostrizeno in s torbico v roki. Tui človek bi mislil, da je to soproga prezidenta z Amerike, ali vsaj kakoga industrijca, pa je žena navadnega delavca. Kako morejo to gledati pobožni stariši! Sploh je mladina oblečena vse preveč po modi.

ARTVIŽE.

Iz Artviž Vam moramo poročati nadvse žalosten pa tudi zanimiv dogodek.

Umril je tukaj 14. julija Angelj Škerjanc, mlad mož 40. let. Približno pred poldrugim letom mu je umrla žena na porodu, malo dete pa je ostalo živo se nekaj mesecev. Pokojni Angelj ni bil že od vojne sem nič kaj trdnega zdravja.

V ponedeljek je šel se kosit. Ko mu je prinesla sestra pokojne žene zajutrk, ji je rekel, da ne more jesti, da ga trese mraz. Šel je domov v posteljo in drugi dan so ga peljali k zdravniku. Ta mu je odsvetoval, da je škoda vseh stroškov. Bolnik je zahteval nato duhovnika, kateri je tudi prišel ter mu podelil sv. zakramente. Zanimivo je, da se je dan pred

smrtjo poročil cerkveno in civilno s sestiro pokojne žena. Pokojni zapušča mlado vdovo, ki ni bila poročena niti 24. ur, tri male otroke in 80 letnega starega očeta, ki bodo vsi največje sirote.

Pokojni je bil priden in skrben gospodar, vzor vsej vasi. To je pokazal njegov pogreb, ki se je vršil v nedeljo zjutraj pri obilni vdeležbi ljudstva. Č. g. župnik je imel pred hišo žalosti do srca segajoč nagovor tako da je vse plakalo. Ti, blagi Angelj, počivaj v miru pri sv. Stefanu v Brezovici in prosí Vsemogočnega za svoje sirote, ki ne bodo našle nadomestila.

ŠMARJE.

Že dolgo časa se nismo nič oglasili. Kadar pa se oglasimo, povemo vse slabo. Kakor drugod, tako je tudi pri nas velika suša. Ves pridelek je uničen popolnoma in ni upanja da bi se kaj pridelalo. S strahom gledamo v bodočnost! Edino upanje naše je, če bo kateri s kakšnim krampom zaslužil za sol. Ali še premalo nas Bog tepe, zaslužimo! Naš gospod župnik, so dve nedelje, eno za drugo ožnanili procesije za dež. Eno v Čelje, drugo v Podstenje. Pa da niso ženske kazale poti, ne bi niti bedeli kam. Le par stričkov je šlo pred njimi. Nekateri so čutili, če bo na drugo dež padal, bo tudi na moje. Eni so še celo vozili in kosili te nedelje, kakor da bi ne bilo drugih dni v tednu, ali pa da bi bilo slabo vreme. Najbolj žalostno pa je, da sta dve ženski 3 nedelje zaporedoma želi zjutraj in popoldne. Še celo tisto nedeljo ko je bila procesija v Podstenje, so šle prav blizu cerkve žet in se vpričo Boga norca delat iz praznika. Sramota takim frajlam, ki dajejo slab zgled mlašim, in takim staršem, ki puste da njih otroci ob nedeljah delajo.

Ali ne vedo, kaj jih čaka? Namesto da bi jih poslali v cerkev, pa na njihovo služiti profum in lakaste solence. Sramota! Nedelja je Gospodov dan, pa ga skrunijo in delajo več greha kakor vse dni v tednu. Opravljajo se vsakovrstna dela in to delo je spremljano z grdo kletvijo, da se pametnemu človeku kar stуди. Zakaj se ne bi obrnili rajši na kaj lepšega in potrebnega, da bi bilo vsem v korist?

Ali se je živinoreja obnesla?

(Dopis iz trnovske okolice)

Ker je ravno v teh dneh naša živinoreja vzbudila veliko zanimanja in splošnega obravnavanja, hočem glede tega tudi jaz napisati par vrstic. Prvi se je oglašil in podal račun o dobičkonosnosti živine neki razumen živinorejec, nato pa so se oglasili še razni drugi. Ugovarjali so njegovemu računu, ker je pokazal, koliko je živinoreja zgubnosna. Ako bi računal pri nas, bi sklenil račun še z mnogo večjo zgubo. Računal je od ene krave 1200 l mleka na leto, medtem ko pri nas ne bi niti tega dosegel.

Čudno, da trdi g. J. Furlan, da krava doprinese letno 3000 l mleka, ko se je sam izrazil, da je preračunal in dobil povprečno 1100 l na leto od ene krave. Niti toliko ga nima vsaka. Veliko krav je namreč zapadlo raznim boleznim. Nadalje računa mleko po L 1.— l. V Trnovem, kjer je ena najboljših blekaru, se plačuje mleko po 0.60 do 0.90 stotink za l, kakor je pač mastno, kar mlekarna plačuje po tolički.

Poznam gospodarja, kateri ima 5 krav. Sam je povedal, da ni imel v dveh letih niki toliko od njih, da bi z dohodki plačal davke. Iz tega je razvidno, da živinoreja v resnici silno propada. Ako se ne bo poboljšala kupčija z mlekom, maslom in sirom, bo kmet prisiljen opustiti živinorejo. Oziroma se v letošnji pridelek sena: povsod silno skromen, obave sploh nič. Seno bo drago, živina pa silno poceni, ker bo kmet prisiljen prodajati jo. Da bi kmet seno kupoval, pa je naravnost nesmiselno.

Ako bi naložili glavnico, ki jo imamo v živini, v hranilnico, bi imeli mnogo večje koristi, kot jih sedaj doprinese živinoreja. A. I.

Velika zaloga mrtvaških predmetov.

Kompletne pogrebne opreme:

- I. razreda od 300 lir naprej
- II. " " 200 " "
- III. " " 100 " "
- pogrebi otrok " od 25 lir naprej.

I. SAKSIDA - DORNBERG 3.

NOVA VERA.

Ob Bodenskem jezeru v Švici se je pojavila nova vera, ki uči sledeče: Ti trpiš na svetu, se mučiš in zastoj iščeš odgovor na vprašanje odkod si in kakšen je tvoj namen, iščeš, iščeš, pa ničesar ne najdeš. Vsa ta vprašanja lahko rešiš na drugi način, ki je popolnoma enostaven — tvoja prebava ni v redu. Jej na drugi način kot si dosedaj dihal in kmalu se boš popolnoma drugače počutil in drugače mislil!

Kod vidimo, so našli pristaši te nove verske struje v loncu rešitev vseh verskih vprašanj. Njih zakoni predpisujejo trikratno dnevno jed: ob desetih, opoldne in ob šestih zvečer. Pred jedjo morajo telovaditi in sicer eno uro. Najprej telovadijo moški, potem ženske. Ko telovadi žena, mora moški peti, ali igrati na kak inštrument. Kosilo sestoji iz čaja in lubenic (angurjev), potrosenih z ovseno plevo. Za večerjo je navadno salata in čaj brez sladkorja.

Zelo enostavna je ta rešitev, to je res. Tudi bodo pristaši te nove vere lahko precej prihranili, ker ne poznajo ne zabele, ne olja, ne špeha, pa tudi sladkorja ne. In še ena novost je pri tej novi veri. Dosedaj je ponavadi žena godila in mož plesal, oni pa so to obrnili. Samo ena nevarnost obstoji, da se jim ne bi namreč ovsene pleve zaletete, kar bi imelo skoro gotovo za posledico propadanje nove vere.

Deseti brat v Cerovem v Brdih

Včkrat sm šlišu anu brov u Malem listu odi Brd. In sem si mislu: de či bi ble te Brde? In sem si reku sam med sabu: Jast kut Deseti brat, ki sm biv po svitu jen de b ne znov za Brda. In v nadiju sm si napravu na rajžo. Veselo je pisku cub pruti Griči, tm sm najdu prijatelja Tineta, ki se poznamo še od vojaških času. Sm ga lapu po zdravu anu potle smo šli pruti Cruvem. Po cesti sm ga prašu de k. kakuje kej u Cruvem. Mi je reku, de je zlu lušno, de vsaku nadilju de s tuču, taku d je lušno glad. Pa sm ju pogruntu: Hudika, je kapaca tudi mene pasti kaka po hrbtu.

Fajfu sm si fino nabasu in k smo pršli v Cruvo, mje reku Tine: S faife ste bolj kadi kukr odi kamina Moklučuve mamica, kje glih štrulje mišala. Zatu su se usi možje odkrili klobuk s smislili, de sm Kemal paša.

Potle smo ju udarli na pu litra belge na belu vištu, ke je bujše ku kraški teran. Tine mje reku de bi se lhku zgodilo ku u Kani galileji, ma je mežerja od vodc. Sm ga prašu ali nimje pča; je reku, da mjò, ma da imju taku navadu da o pustu mečejo p s. nutr.

Potle sm se podav v cirku, ris lipu cirku finju Crovci, so žegnali štacjunne prej ucele. In sm šou pruti Krhišči, sm sraču par mamie, gladele mi so, ki mi niso poznale, sm jih pozdravu anu sm jih prašu, kam grajo. So rekle, de grajo domu, da so ble na plesu.

Mi so rekle de morejo jiti usi plast, de plašje za dež. Potle sm ju udaru tudi jest pruti plesu in ris sm vidu puhno ledi. Plašali su za dež. In pupe mi so taku gladale, da sm mislu, da se kaka namarira na me. Taku je blo v Crovem.

Melioracije.

Na eni izmed zadnjih sej je ministrski svet sklenil pospešiti izvajanje melioracijskih del (izsuševanja močvirne zemlje, reguliranja potokov in rek, namakanja suhih krajev i. t. d.).

MALI OGLASI

VELIKA ZALOGA papirja, papirnatih vreč, Uvoz in izvoz na vse kraje po ugodnih cenah. Tvrška Gastone Dolinar, Trst - Via Ugo Polonio 5.

IVAN KRAŠNA, BUDANJE 91, je izgubil 28. julija od Budanj nad Vipavo do vasi Tevče, denarnico brez denarja; v njej se nahaja osebna izkaznica, razne slike in drugi papirji. — Pošten najditelj je naprošen, da jo vrne dotičniku proti primerni nagradi.

Dr. SARDOČ

ZOBOZDRAVNIK

TRST

VIA S. LAZZARO 23, II.

Jakob Bevc

urarna in zlatarna

TRST, Campo S. Giacomo št. 5

Najlepša prilika za nakup birmanskih daril!

ZDRAVNIK

Dr. FRAN GRUDEN

ordinira v TRSTU

Via S. Lazzaro 23 II n.

(zraven kavarnic Roma)

od 10 in pol predp. do 13

V NABREŽINI ord. samo popoldne od 14 do 18 (na lastnem domu.)

Za birmo, ne pozabite na staro trgovino zlatnine

ALOJZ POVH

PIAZZA GARIBALDI 2
prvo nadstropje.

Največja delavnica v Trstu.
Pazite na naslov!

ETERNIT

Zaloga - TRST

TRIESTE VIA TRENTO
ŠTEV. 16. (Pri evangelijski cerkvi) - Shranite naslov!

Dott. Gius. Comel

špecialist za bolezni v

ušesih, nosu in grlu, bivši operator na univ. klinikah prof. Neumann-a in Hajek-a na Dunaju in asistent prof. Brunetti v oddelku za nosne in ušesne bolezni v mestni bolnišnici v Benetkah

Sprejema od 9-11 in od 3-4 pop. v Gorici, Via Garibaldi 11 (prej via Teatro.)

Gospodinje!

Pri nakupu manufakturnega blaga zasluži prednost veliko skladišče v Trstu, via Genova (prej Campanile) št. 21 (blizu srbske cerkve)

Maria Accerboni

via Genova 21.

V zalogi ima nove bogate dohode perila za neveste po 2 L, domačega platna po 3.90 L, finega platna, 150 cm visokega, po 5.50 L, narodno nošo po 2 L, vsake vrste nogavic po najnižjih cenah.

Najboljša postrežba! Kar dobite drugod, dobite tudi v ti trgovini.

Trst, via Genova 21.

Srbska žena.

Srbska kmetiška žena ima v zgodovini častno mesto. Kdo ne pozna junaške kosovske devojke, ki jo opevajo slepi guslarji v narodni pesmi poleg kosovskih junakov? Kdo ne pozna slavne majke junaških Jugovičev, padlih za hišo in svobodo domovine? Iz kmetiških hiš so bile skoraj vse junakinje, kar jih pozna srbska zgodovina. Ko so se možje borili z orožjem proti Turkom, je ostala vsa teža gospodarstva na ženinih ramah. Srbska kmetiška majka je negovala in vzgajala svojo deco, skrbela za hišo in delila vse trpljenje z možem. Potrpežljivo in vztrajno je prenašala vse gorje v največjem trpljenju in zato je tudi vzdržala in — zmagala.

Staroslovanska zadruga.

Po Srbiji so ohranjene še do današnjih dni zadruge, kjer živi številna družina pod enim zadružnim starešino. Sinovi se ne ženijo iz hiše, ampak pripeljejo sinah na dom. Gospodarjeva hiša je velika in prostorna. Navadno ima na vzhodu veliko in zračno spalnico, za deda in «babo». Poleg tega je v hiši soba za goste, ki je navadno najlepša in okrašena z najlepšimi ženskimi ročnimi deli. Prostorna kuhinja ima ognjišče z vsem potrebnim orodjem. Leto in dan tli ogenj na ognjišču. V prostornem dvorišču zadruge se nahaja «vajati», t. j. hiša, kjer prebivajo oženjeni sinovi s svojimi sinahami, lepo porazdeljeni po zaporednih sobah. Mleko in mlečne izdelke shranjujejo v posebni gradbi, ki ji pravijo «mlekar». V «hambarju» spravljajo žito in platno ter razna druga ročna dela in obleko. To je nekaka naša kašča. Poljski sadeži, kisavina, vino in rakija se spravljajo po kletih. Na dvorišču je dalje krušna peč, ki ji pravijo «furuna».

Gospodinja se vrstijo.

Poleg gazde je gospodinja prva oseba v zadruzi, ki skrbi za dobro gospodarstvo. Čeprav je v hiši več žen, vendar je prepir redek, ker se vse pokori preizkušnemu zadružnemu hišnemu redu. Ta ni niti pisan niti tiskan, ampak je prešel v meso in kri vsakega posameznega zadrugarja. V tem hišnem redu so vse one skrivnosti, ki vzdržujejo blagostanje srbskih kmetiških zadrug. Ko gre vse na polje ali po opravkih zunaj hiše, ostane doma «redara» ali «reduša», ki skrbi za hišni red, pazi na kuho in deco, pripravlja s svojimi pomočnicami sir in skuto, pripravlja prejo, čisti volno itd. Posel «redare» je poverjen za teden dni eni izmed sinah in prihodnji teden pride druga na vrsto, in tako gre dalje, dokler se vse ne zvrste.

Srbska ljubezen.

Devojke hodijo na pašo do svojega 15. leta, potem pa ostajajo bolj pri hišah in hodijo le skupno z odraslo družino za delom ali skupno z devojkami ob nedeljah k službi božji. Ko devojka doraste, mislijo na ženitev. To je zelo resna zadeva in zaroka velja za pol poroke. Gorje «vereniku», ki bi se izneveril svoji «verenici» (zaročenki). Edina prilika, da se vidijo mladi ljudje, se nudi ob nedeljah popoldne, ko se zasučje vaška mladina pri cerkvi v poskočnem kolu (slovanski ples) vpricho cele vasi. Za besede navadno ni časa in se tudi ne bi spodobilo govoriti vpricho ljudi. Vsakdo čuva svojo lepo tajnost v svojem srcu in mladi svet si že pomaga, da si razodene svoja čustva. Tako se n. pr. podkupi na paši pastirček, da prenese lepo izrezljano vretence ali mojstrsko izdelano preslico in jo izroči v prave roke. Prenašanje pisem je bilo in je še zelo v navadi. Mnogo je oklevanja, preden pride odgovor. Ta ne gre «čez hribe in doline», kakor v pisnih naših slovenskih deklet, ampak takole sestavi kje v kakem skrivnom kotu črnooka Zorka ali sanjava Smiljka svoje pisemce: «Jedan, dva, pišem Ti ja. Dva tri, piši mi Ti. Četiri, pet, da ne zna svet, šest, sedam, podpis Ti ne dam. Srce moje za Tobom vene, Mile, sečaš li se mene?...»

Ženitev.

Snubci pridejo in pomenijo se za svatbo. Sorodstvo se pozove in svatje prihajajo od blizu in daleč na vozovih, ki so naloženi z raznimi darovi, od katerih je največ napravila pridna ženska roka. Tu je lepih pisanih čarap, (nogovic), vezanih navlak za blazine in volnenih čilimov (tapet). Cigani godejo in prepevajo, da razvnamejo svate. Kubure (pištrole) grme okoli hiše, da vedo tudi oddaljeni, da se ženi Mile, sin bogatega mačvanskega kmeta Ilije.

Fride trenutek, ko mlado «ubradijo», in začne se že prvo trpljenje mlade neveste. Namenoma jo zbode ena ali druga izmed žen, ki ji pripenjajo nakit omožene, v glavo; toda nevesta se ne sme oglasiti, če jo tudi boli. S tem hočejo reči, naj bo pripravljena na vsako trpljenje.

Srbska žena, steber naroda.

Srbska kmetiška žena je v prvi vrsti ohranila dom in družino kvarnih vplivov zunanega sveta, in zato srbski rod na selu ne bode nikoli propal, dočim se ga v mestih pooblašča že tuja roka. Številni otroci zadruge občujejo med seboj in s številno družino in zato so zelo okretni; že v rani mladosti se nauče kretati vse svobodneje kakor mestna, med štiri stene in v ozki družinski krog stisnjena deca.

Vzgoja ženske mladine je v skrbnih ženskih rokah, kar se pozna posebno pri doraščujoči ženski mladini. Nič moškega ni na njih, mehka ženska nežnost gleda iz ljubkih oči, se čuje v govoru in opaža v plahih kretanjih pri sleherni kmetiški devojki. Hišni red zahteva, da ne sme devojka nikdar sama po selu, nikdar sama s fantom. Če ne gre s svojimi drugaricami, pa dobi svojega «čuvara», ali brata ali drugega sorodnika, in ta je ne sme pustiti izpred oči.

Slovanska gostoljubnost.

Gostoljubnost je znana vrlina srbskih kmetiških hiš. Komaj prestopiš prag, že te sprejme s prijazno dobrodošlico domačica. Bog ne daj, da bi odšel iz hiše preje, nego si bil poslužen s «sladkim» in črno kavo! Če prideš ob času, ko družina obeduje, moraš prisesti, da ne užališ gostoljubja. Ob hišnih slavax ti ponudijo koljiva in vina in te postrežejo z okusnim pecivom. Iz raznega sadja in sočivja izdeluje kmetiška žena neverjetno dobre in trpežne «konzerve».

Zlate roke srbske žene.

Blagoslov pridnih ženskih rok se je videl do nedavnih dni po vseh srbskih seljačkih hišah. Kjerkoli so bile zadruge s številnim članstvom, tam je bilo tudi povsod blagostanje. Po hambarjih (kaščah) so težke skrinje najlepšega platna, ki ga znajo tkati tudi po 10 do 15 vrst, od najbolj debelega pa do najfinejše tkanine s svilenimi pasovi. Posebno trpežne so srbske čarape (nogavice), ki jih nosijo srbski kmetje v opankih. Nevesta prinese mlademu drugo do 50 parov čarap.

Žene same krojijo vso obleko, razen suknene moške, ki jo delajo krojači. Obleka je okrašena z vezivom raznih vbodov. Zgodi se večkrat, da pastirice i paši nimajo niti škarjic in zato uporabljajo — svoje zobe, ki opravijo posel skoraj ravno tako dobro kakor orodje.

V onih najtežjih časih, ko je Srbija robovala Turčiji, je ustvarjala pridna roka srbske žene čudesa ročnih del. Srbkinjam je bilo zapovedano nositi le narodno nošo, kot nošo robinj. Ali ravno zato so posvetile vezilje svojim nošam toliko pažnje, da so izgledale v njih kakor kneginje. Svoje krščanstvo so pokazale tudi v obleki. Iz te dobe imajo ohranjena prekrasna dela, tkana in vezna s svilo in zlatom, med katerimi je pravi biser «kosovska djurdjevajka».

Čilimarstvo ali tapetarstvo

je doma po celi Srbiji. Od preprostih predposteljnikov do velikih stenskih jih izdeluje zopet večinoma le ženski svet. Svoječas so barvali volno vso doma. Vsaka hiša je imela poseben vrtec, kjer so žene gojile barvilne rastline. Poleg tega so uporabljale razne drevesne gljive in

lubje raznih drevov za barvanje. Te barve so bile stalne in niso razjedale vlaken, kakor nekatere kemične. Volnene odpadke uporabljajo za polnenje blazin, malih in velikih.

Slava srbske žene.

Kamorkoli se ozremo, povsod nas spremlja delo pridnih ženskih rok in nam mora na vsakem koraku vlivati v srce spoštovanje do srbske kmetiške žene. Umiri se pridnost šele takrat, ko opeša telo pod težo dela ali bremenom trudapoldnih let. Mirno in pokojno pričakuje svoje zadnje ure, trdno prepričana, da ji da ljubi Bog za njeno trpljenje največje plačilo — rajsko veselje.

Ljubezen preko groba.

Kadar obiše srbsko kmetiško hišo smrt, zadene ta nesreča v prvi vrsti mehko žensko dušo. Lasje se razpuste v

znak žalosti in glava se ovije v črno «maramo». Žalost pa ni samo zunanja, ampak seže globoko v notranjost. Studenti solza lijejo iz žalostnih oči in globoki vzdih vsaj za trenutek lajšajo gorje. Noči so prejkane in ko se zbudi prva zarja, že stoji žalujoča na pragu in glasno oplakuje pokojnega. Med jokom našteva vse vrline pokojnikove in obžaluje njegovo smrt. Njej se pridruži še druga in kmalu se stresa ves ženski svet v pretresljivem joku. Na pokopališčih vidino toliko prizorov resnične žalosti in nežnosti, kakor malokje drugod. Ob godovih nosijo pokojniku peciva in vina na grob in prižigajo sveče. Ob obletnicah molijo za pokoj duše umrlega in sorodstva. Za vsake praznike se spominjajo umrlih, ki živijo v blagem spominu preostalih.

Tipografija FRATELLI MOSETTIG - Trieste.

Najboljše čevlje ima v Trstu v zalogi

Matija Pahor

Trst - Via Arcata 19 - Trst

::: LASTNA IZDELOVALNICA :::

Čevlji delani
samo na roko.
Tvrška znana
po vseh pode-
želskih sejnih.

Za botre
in
birmance
bogata izbira
vsake vrste
čevljev okusno
izdelanih in
dober kup.

::: Ljubljanska kreditna Banka :::

Podružnica v Trstu: Via XXX Ottobre 11

- Glavnica in rezerve Dinarjev -
60.000.000.
Telefon 5-18, 22-08

CENTRALA V LJUBLJANI

- Glavnica in rezerve Dinarjev -
60.000.000.
Telefon 5-18, 22-08

„Obrestuje vloge na vložnih knjižicah po 4%, na tekočih računih in vezane vloge po dogovoru najpovoljnejše. Sprijema „Dinarje“ na tekoči račun po najugodnejših pogojih.“

PODRUŽNICE:
GORICA, Brežice, Celje,
Cernomelj, Kranj,
Maribor, Metković, Novi
Sad.

Naprikladnejša zveza z
Jugoslavijo

Blagajna je odprta od 9¹/₂-12¹/₂ in od 14¹/₂-16

PODRUŽNICE:
Novo Mesto, Ptuj, Rakek,
Sarajevo, Slovenji-gradec,
Split, Šibenik Sezonska eks-
pozitura: Rogaska Slatina.

Zobozdravniški ambulatorij

Dr. G. LAURINSICH

TRST - Via delle Sette Fontane 6 - TRST

Izvršuje točno vsako delo z zlatom in kavčukom. - Slovencem z dežele poseben popust za potne stroške.

Govori se slovensko.

Delo zajamčeno.

Cene ljudske.

Odprto od 9-13 in od 15-19 - Ob nedeljah od 10-12.

Čevljarnica FORCESSIN

odlikovana v Parizu in Genovi 1924.
z veliko premijo, diploma in zlato svetinjo

Trst - via Caprin 5 pri Sv. Jakobu - Trst

Starši! Botri!

Birma bo.

Treba je preudariti, kje si boste omislili novo obutev zase in za otroke. Najbolj boste zadovoljni če poskusite

— pri —

::: FORCESSINU :::